

ΕΛΛΗΝΙΚ

ΑΔΕΛΦΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥ.

ΧΩΝ

ΕΛΛΗΝΙ

ΔΩΝ

ΝΟΣΟΚΟ.

ΜΩΝ

Υ
Γ
Ε
Ι
Α
Σ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ

Τ
Ν
Ο
Χ
Ν
Ο
Ν

ΕΛΛΗΝΙΣ ΑΔΕΛΦΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ
(Ύψηλάντου 45-47)

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έτησία Συνδρομή Περιοδικού, διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δρχ. 50
» διὰ τὸ ἐξωτερικὸν \$?
Τιμὴ τεύχους δρχ. 10

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ Α. Ν. 1092

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ, Θεραπευτήριον «Εὐαγγελισμός», Ύψηλάντου 45 - 47

ΤΥΠΟΙΣ: ΤΥΠΟ - ΤΕΧΝΙΚΗ - OFFSET, Ε.Π.Ε, ΜΕΓΙΣΤΗΣ 24, ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΤΗΛ. 968.32

Υπεύθυνος τυπογραφείου:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΚΗΣ, Βεΐκου 46, Ἀθήναι - 402, Τηλ. 926.687

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- Γ. ΠΑΤΡΙΝΕΛΗ: Ὁ ἑορτασμός μιᾶς μεγάλης ἑπετείου.
Μ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ: Διεθνῆς Σύνδεσμος Ἀδελφῶν F. Nightingale.
Σ. ΠΑΠΑΜΙΚΡΟΥΛΗ: 150 χρόνια ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς Νοσηλευτικῆς
ὡς ἐπιστήμης.
ΑΙΚ. ΚΑΥΚΙΑ: F. Nightingale «Ὁργανώτρια - Διοικήτρια».
Ε. ΚΑΚΑΒΙΩΤΟΥ — ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ F. Nightingale εἰς
τὸν τομέα τῆς Δημοσίας Ὑγιεινῆς.
Σ. ΠΑΠΑΜΙΚΡΟΥΛΗ: Ἡ F. Nightingale ὡς παιδαγωγός.
Μ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ: Η. F. Nightingale ὡς Ἀδελφὴ τοῦ Στρατοῦ.
Α. ΡΑΓΙΑ: Ἡ F. Nightingale ὁμιλεῖ...
Α. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ: F. Nightingale ἡ συγγραφεύς.
Ζ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ - ΚΑΚΑΡΟΥΚΑ: Διαγωνισμός Σπουδαστριῶν Ἀδελ-
φῶν Νοσοκόμων καὶ Ἐπισκεπτριῶν.
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

FLORENCE NIGHTINGALE

- ◇ Η ελαιογραφία αυτή έφιλοτεχνήθη ειδικῶς διὰ νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὸ Συνέδριον τῶν I.C.N. τοῦ 1948.
- ◇ Τὸ παρὸν τεῦχος ἀφιερώνεται εἰς τὴν μνήμην τῆς FLORENCE NIGHTINGALE ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ

Χαιρετισμός τῆς Προέδρου τοῦ Ε.Σ.Δ.Ε.Ν.

Ἀγαπηταὶ Συνάδελφοι,

Τὸ Δ.Σ. τοῦ ΕΣΔΕΝ ἀπευθύνει ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς ὅλες σας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐορτασμοῦ τῶν 150 χρόνων τῆς F.N. Αἱ δύο ἐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν εἰς τὸ «Δῶμα Βασιλεὺς Παῦλος» τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς τὸ τέλος τοῦ Μαΐου, μᾶς ἔδωσαν τὴν μεγάλην χαρὰ νὰ βρεθοῦμε κοντὰ σὺς Ἀδελφές.

Ἦταν συγκινητικὴ ἡ εἰκόνα τῆς συγκειρώσεως τῶν ὄλων Ἀδελφῶν, ἰδιαίτερος δὲ τῶν νέων Ἀδελφῶν καὶ τῶν σπουδαστριῶν ὄλων τῶν Σχολῶν, γιὰ τὴν αἰνέσιν αἱ νέαι εἶναι ἡ χρυσὴ μας ἐλπίδα, ἡ ζωντανὴ ὑπόσχεσις γιὰ μιὰ καλύτερη αὔριο.

Τὸ ἔργο τῆς Florence Nightingale τὸ γνωρίζετε ὅλες ἀπὸ τὰ μαθήματα τῆς ἱστορίας τῆς Νοσηλείας. Πιθανὸν νὰ μὴ γνωρίζετε τὴν μεγάλην ἀγάπην πὺν εἶχε πρὸς τὰς ἀδελφὰς μαθητριάς. Ὅσο ζοῦσε εἶχε πάντα ἐπαφὴν μαζί τους, ἄλλοτε προσωπικὴ καὶ ἄλλοτε δι' ἐπιστολῶν. Ἄς γυρίσωμεν 90 χρόνια πίσω γιὰ νὰ διαβάσωμε κάτι ἀπὸ τὶς ἐπιστολὰς τῆς. Εἰς μίαν ἐπιστολὴν τῆς ἀπευθυνομένην πρὸς τὰς μαθητριάς τῆς προπαιδευτικῆς τὸν Μάϊο τοῦ 1833, γράφει:

«Ἀγαπημένες μου μαθήτριες· ὅλη μου ἡ ἀγάπη εἶναι μαζί σας. Θὰ ἤθελα νὰ βρεθῶ ἀνάμεσά σας γιὰ νὰ γνωρίσω τὴν κάθε μιὰ ἀπὸ σᾶς. Αὐτὸ θὰ ἦτο προτιμώτερο ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπικοινωνῶ μαζί σας δι' ἐπιστολῶν. Ἡ σκέψις μου εἶναι πάντα κοντὰ σας... Μὴ μένετε μόνον μετὰς τὰς γνώσεις ἐκεῖνας πὺν ἀποκτήσατε εἰς τὴν Σχολήν. Προχωρῆστε περισσότερο. Προχωρεῖτε συνεχῶς.

«Ἦλθατε εἰς τὴν Σχολήν τῶν Ἀδελφῶν ὑπακούοντις σὲ μιὰ θαθεὰ σας ἐπιθυμίαν, σὴν ἀγάπην γιὰ τὸν ἄρρωστο. Εὐχομαι νὰ διατηρῆσατε γιὰ πάντα αὐτὴν σας τὴν ἀγάπην».

Μὲ χαρὰ ξανάφερε σὴν μνήμην τῆς παλιᾶς ἀναμνήσεως ἡ Florence Nightingale καὶ θυμῆθηκε τὰ χρόνια πὺν ἐργαζόταν ἐκεῖνη σὴν ἀδελφὴν κοντὰ εἰς τὸν ἄρρωστο. Γράφει σὲ μιὰ ἐπιστολὴν τῆς:

«Ἡ μεγαλυτέρα ἱκανοποίησις πὺν εἶχα σὴν ζωὴν μου, ἦταν τὴν ἐποχὴν πὺν ἤμουν νέα Ἀδελφὴ εἰς τὸ Νοσοκομεῖο καὶ μοῦ ἀνέθεσαν τὴν φροντίδα ἐνὸς θαλάμου ἀσθενῶν μετὰ τὰ βαρύτερα περιστατικά».

Σὲ μιὰ ἄλλη τῆς ἐπιστολὴν γράφει: «Νὰ ἐνθυμῆσθε πάντοτε ὅτι ἡ Ἀδελφὴ χρειάζεται περισσότερο διὰ τοὺς βαρῆς πάσχοντις».

Τὸ 1903 ἔγραφε:

«Τώρα πὺν τὸ ἔργον τῆς Ἀδελφῆς ἔχει ἐδραιωθῆ πλέον,, τώρα πὺν ἡ κοινὴ νομίζει ὅτι ἔχει ἐξασφαλίσει τὶς Ἀδελφές, τώρα ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τῆς στασιμότητος καὶ μὴ ἐξελίξεως».

Δὲν σᾶς φαίνεται πὺς εἶναι πολὺ κοντὰ μας ἡ Florence Nightingale μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις τῆς, τώρα πὺν ἀγωνιζόμαστε καὶ ἐμεῖς διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἀδελφῆς, πὺν συχνὰ ἀποκαρδιωνόμαστε ὅταν βλέπουμε τοὺς κόπους μας νὰ μὴ καρποφοροῦν;

Τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἀδελφῶν τὴν ἀπασχολοῦσε πολὺ, γράφει δὲ εἰς μίαν τῆς ἐπιστολῆς:

«Κάθε χρόνο ὁ ἀριθμὸς τῶν Διπλωματούχων ἀξάνει χάρις εἰς τὰς Σχολὰς τῶν Ἀδελφῶν. Ἄς ἐνώσωμε ὅλες μαζί τὰ χέρια συναδελφικά. Εἴμασσιτε ὅλες ΜΙΑ ΑΔΕΛΦΗ».

Ἄς ἀγωνισθοῦμε ὅλες μαζί τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ἐνωμένες κάτω ἀπὸ τὶς ὁδηγίαις τῆς Florence Nightingale, κάτω ἀπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου τῶν Διπλωματούχων Ἀδελφῶν.

Ὁ Ἐθνικός μας Σύνδεσμος εἶναι ἐκεῖνος πὺν ἀντιπροσωπεύει ὅλας τὰς Ἀ-

θῆ γὰ ἀγαπᾶ καὶ γὰ σέβεται τὸν ἑαυτοῦ του.

Ἡ κοινωνικὴ μνήμη διεμόρφωσε διὰ τὴν F. N. μίαν εἰκόνα-σύμβολον: τὴν εἰκόνα μιᾶς νέας γυναικὸς μὲ ποδῆρη χιτῶνα κρατούσης λύχνον. Ἡ εἰκὼν ἐστηρίζετο εἰς τὴν πραγματικότητα: Ὅντως, ἡ F. N., ἔχουσα πλήρη συνείδησιν ὅτι ἡ ἐπιτυχία πάσης ὀργανωτικῆς προσπάθειας ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς ἐφαρμογῆς, περιήρχετο νύκτωρ μὲ τὸν λύχνον — μοναδικὸν μέσον φωτισμοῦ τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ τόπου — τοὺς χώρους τοῦ νοσοκομείου τῆς διὰ γὰ λαμβάνη ἰδίαν ἀντίληψιν ἄμεσον καὶ ἀδιάδλητον τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ὀργανωτικῶν τῆς μέτρων — πρωτίστως δὲ διὰ γὰ ἐκπαιδεύεται ἡ ἰδία καὶ διὰ γὰ διορθῶν τὰ κακῶς κείμενα. Ἄν ὁ

ὕλικός τῆς λύχνος ἐφώτισε τοὺς διαδρόμους τοῦ ἰδικοῦ τῆς νοσοκομείου, ὁ πνευματικὸς λύχνος τῶν ἰδεῶν τῆς ἀκτινοβολεῖ ἀκόμη εἰς κάθε περιοχὴν εἰς τὴν ὁποίαν παρέχεται ὀργανωμένη νοσηλευτικὴ περίθαλψις. Ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ὁ δεῦτερος αὐτὸς λύχνος φωτίζει, ἡ ἀπότισις τοῦ φόρου τιμῆς εἰς τὴν Florence Nightingale ὡς ὀργανώτριαν πρέπει γὰ εἶναι ἀκόμη θαυτέρα.

ΑΙΚΑΤ. ΚΑΥΚΙΑ

Διευ/σα Ἀ/φή Νοσηλ. Ἰδρύματος Μ.Τ.Σ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Florence Nightingale by Lucy Seymour
» » » D. Lammond
» » » C. W. Smith

Η FLORENCE NIGHTINGALE ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τῆς Florence Nightingale καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς Δημοσίας Ὑγείας. Ἡ δρᾶσις τῆς περιλαμβάνει:

1ον) Τὴν εἰσαγωγὴν μεθ' ὃ δὲ ὡν ὑγειεινῆς διαβιώσεως εἰς τὸν Βρεταννικὸν στρατὸν (Ὑγειονομικὸς κανονισμὸς στρατοῦ).

Εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἐργασίας τῆς κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον (1854-1856), ἀναδιοργάνωσα τὰς ὑγειονομικὰς ὑπηρεσίας τῶν στρατευμάτων, ἐπέτυχεν ἐντὸς μικροῦ χρόνου γὰ ἐλαττωθῆ ἡ θνησιμότης μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν ἀπὸ 42% εἰς 2%. Εἰς Σκούταρι ἡ F. N. συνῆντησε χιλιάδας τραυματιῶν ὑποφέροντας ἀπὸ ἔλλειψιν νοσηλευτικοῦ καὶ ὑγειονομικοῦ ὕλικου, μὲ ἀθλίους ὄρους διαβιώσεως. Εἶχε ὑπολογίσει ὅτι καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἡ ἀναλογία τῶν θανάτων εἰς τοὺς στρατιώτας ἦτο διπλασία ἀπὸ τὴν τῶν πολιτῶν. Μετὰ τὸν πόλεμον συνέχισε τὰς προσπάθειάς τῆς διὰ τὴν καλλιτέρευσιν τῶν στρατιωτικῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν, σκεπτομένη ὅτι ἔπρεπε γὰ δράση ἀμέσως

ἐνῷ ἦτο πρόσφατος ὁ πόλεμος. Εἶχε πάντοτε ἓνα βαθὺ συναίσθημα ἀγάπης διὰ τὸν στρατὸν, δὲν ἠδύνατο γὰ ξεχάσῃ ποτὲ ὅτι 9 χιλιάδες στρατιῶτες ἔκειντο εἰς τὰ νεκροταφεῖα ξεχασμένοι ἀπὸ περιπτώσεις ποὺ θὰ ἠδύνατο γὰ προληφθοῦν. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι αἱ μέθοδοι τὰς ὁποίας συνέστησε υἱοθέτησαν ἀργότερον ὑπὸ τῶν Ἰαπωνέζων, ὥστε εἰς προσεχεῖς ἐκστρατείας γὰ σημειωθῆ μικρότερον ποσοστὸν θανάτων καὶ γενικῶς ὑψηλὸν ἐπίπεδον ὑγείας τῶν στρατιωτῶν.

Μετὰ ἀπὸ πολλοὺς μῆνας κοπιαστικῆς καὶ ἐπιμελοῦς ἐργασίας ἠδυνήθη γὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν βασίλισσα Βικτωρίαν τῆς Ἀγγλίας μίαν σπουδαίαν ἐργασίαν μὲ τίτλον: «Σημειώσεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν ὑγείαν καὶ Νοσοκομειακὴν διοίκησιν τοῦ Βρεταννικοῦ στρατοῦ ἐν καιρῷ πολέμου καὶ εἰρήνης». Εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν περιείχοντο καινοτομίαι σχετικαὶ καὶ μὲ τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν: ἀξιωματικὸς, ὑγειονομολόγος, καλυτέρα ὀργανώσεις φαρμακευτικοῦ καὶ ὑγειονομικοῦ ὕλικου, κοινωνικὴ ἐργασία, τμημα στατιστικῆς, κλπ.

Οὕτω ἡ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία ἀπὸ θε-

ραπευτική έλαβε προληπτική μορφή.

2ον) Το 1859 έδημοσίευσεν «Σημειώσεις επί των Νοσοκομείων», άφορώσας είς τόν άερισμόν, φωτισμόν, θέρμανσιν, ύδρευσιν, καλλίτερον κατασκευήν και διαρρύθμισιν ύγιεινού περιβάλλοντος, όρθοτέραν λειτουργίαν και οίκοκυριακήν τήρησιν λεπτομερών στατιστικῶν στοιχείων κλπ. Συνετέλεσε επίσης είς τὸ νά πείσῃ τὸ εὐρὺ κοινὸν ὅτι οἱ καλοὶ ὅροι διαβιώσεως τοῦ πάσχοντος εἶναι περισσότερον σπουδαῖοι εἰς ἓνα Νοσοκομεῖον παρὰ ἢ ἀρχιτεκτονική αὐτοῦ κλπ.

3ον) Ἡσχολήθη μετὰ πρῶτον ἔργον ὑγιεινῶν Ἰνδιῶν. Μετὰ τὸν στρατὸν ἠδραῖσιν και τὸ ἐνδιαφέρον τῆς F.N. ἐστράφη εἰς τὸ τεράστιον θέμα τῆς ὑγιεινῆς τῶν Ἰνδιῶν και ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἀφιέρωσε μεγάλο μέρος χρόνου. Ἡ ἐργασία ὠργανώθη και διεκπεραιώθη μέσον μιᾶς βασιλικῆς ἐπιτροπῆς (Royal Commision), ἃν και ἡ σχέσις της μὲν αὐτὸ ποτὲ δὲν ἔγινε γνωστῆ. Ἦτο αὐτὴ πού ἔδωσε κατευθύνσεις και συμβουλὰς, παραμένουσα ἀφανῆς ἡρωῖς. Οὕτω εἰργάσθη δι' ἓνα πρόγραμμα ὑγείας γιὰ ἑκατομμύρια πληθυσμοῦ εἰς Ἰνδίας, και μέγα μέρος τοῦ προγράμματος ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν μετὰ καλὰ ἀποτελέσματα, ὥστε νὰ σημειωθῇ πτώσις τῆς θνησιμότητος και ὀργάνωσις πραγματικῆς Δημοσίας Ὑγείας περιλαμβάνουσα τὴν καλλιτέρευσιν τῶν Νοσοκομείων και φυλακῶν, καταλλήλους ἐγκαταστάσεις, λήψιν μέτρων ἐναντίον τῶν Λοιμωδῶν Νοσημάτων, ἰδίως εἰς τοὺς Ἱεροὺς τόπους και τὰς πανηγύρεις τῶν Ἰνδιῶν.

Ἐγραφε συνεχῶς ἄρθρα και ὑπομνήματα, και προσεπάθησε νὰ ἐπηρεάσῃ Ἀγγλοὺς ἐπιστήμονας και Ἰνδοὺς ἀρχηγοὺς διὰ τὸ ζήτημα τῶν Ἰνδιῶν. Δύο σχετικὰ ὑπομνήματα ἐδημοσιεύθησαν: 1) Πῶς μποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ ζοῦν και ὄχι νὰ πεθαίνουν εἰς τὰς Ἰνδίας και 2) Πῶς μερικοὶ ἔζησαν και δὲν πέθαναν εἰς τὰς Ἰνδίας. Πιθανῶς καιμία γυναῖκα και ἑλάχιστοι ἄνθρωποι εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἔχουσι σχεδιάσει και ἐπιτελέσει τόσο σπουδαῖον ἔργον, πού ἂν και ἑλά-

χιστα γνωστὸν, ἦτο πιθανώτατα και τὸ μεγαλύτερον της.

4ον) Ἐθεσέτασ θάσεις ὀργανώσεως τοῦ θεσμοῦ Ἐπισκεπτριῶν Ἀδελφῶν εἰς Ἀγγλίαν μετὰς κατ' οἶκον νοσηλευτρίας (District Nurses).

Ὅταν ὁ Ρατμπόν (Rathbon) ἐζήτησε ἀπὸ τὴν F.N. νὰ τοῦ εὖρη Ἀδελφᾶς ἱκανᾶς διὰ νὰ ἀναλάβουσι τὴν κατ' οἶκον νοσηλείαν εἰς Λίβερπουλ, ἡ F.N. ἔδωσε, ὡς συνήθως, μίαν σοφὴν και πρακτικὴν συμβουλὴν, ἡ ὁποία και τὴν περίστασιν ἔσωσε και ὑπῆρξεν πραγματικὴ θάσις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Θεσμοῦ Ἐπισκεπτριῶν Ἀδελφῶν. Συνεβούλευσε νὰ ἀρχίσῃ ἐκεῖ ἐκπαίδευσις Ἀδελφῶν, αἱ ὁποῖαι νὰ χρησιμοποιοῦν διὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐργασίαν και ὅταν ἐνεκρίθη τὸ σχέδιον αὐτό, ἔστειλε μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας διπλωματούχους της, τὴν Mary Neather, διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν. Ἐπίσης ἐφρόντισε νὰ ἰδρυθῇ ὑπηρεσία κατ' οἶκον νοσηλείας.

Ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τοῦ Λίβερπουλ δύο καινοτομίαι και πρόοδοι εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Νοσηλευτικὴν. 1) Ἡ κατ' οἶκον νοσηλεία ἔγινε ἀφορμὴ, ὅταν ἡ Ἀδελφὴ συναντοῦσε μέσα στὶς οἰκογένειαι προβλήματα ὑγιεινῆς π.χ. περιβάλλοντος, διατροφῆς κλπ., νὰ ἐπεκταθῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ νοσηλευτικὴ εἰς τὴν πρόληψιν τῶν νόσων εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ὑγιεινῶν ἔξεων, εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ περιβάλλοντος και εἰς τὸν συνδυασμόν τῆς νοσηλευτικῆς ἀπὸ εὐρείας ἀπόψεως (δηλ. θεραπευτικῆς και προληπτικῆς) και κοινωνικῆς προνοίας. 2) Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν Ἀδελφῶν, ἡ ὁποία κατ' ἀρχὴν ἐγένετο μόνον διὰ τὴν νοσηλείαν μεμονωμένων ἀσθενῶν ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου, νὰ ἐπεκταθῇ οὕτως ὥστε νὰ περιλάβῃ και τὰς γνώσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἐχρειάζοντο διὰ τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν, τὴν ὑγιεινὴν διαπαιδαγώγησιν και τὴν λύσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων ἐντὸς τῶν οἰκογενειῶν.

Εἰς τὰς ἐπιστολάς της ἡ F.N. μετὰ πολλὴν σαφήνειαν περιγράφει τὰ ἀπαραίτητα προσόντα και καθήκοντα τῆς κατ' οἶκον Νοσηλευτρίας. Εἰς τὰ προσόντα ἀναφέρει: α) Τὸ ἦθος, τὸν σεβασμόν και τὴν ἀξιο-

πρέπειαν. β) Τὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν πρὸς τὸν πλησίον. γ) Τὴν κατάλληλον ἐκπαίδευσιν. δ) Τὴν πείραν.

Ἐπίσης εἰς τὰ καθήκοντα ἀναφέρει:

- α) Ὅτι νοσηλεύει, βοηθεῖ καὶ ξεκουράζει τὸν πάσχοντα.
- β) Φροντίζει διὰ τὴν ὑγιεινὴν τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀσθενοῦς.
- γ) Διδάσκει τὸν πάσχοντα καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας.
- δ) Τονίζει τὸ θέμα τῆς ἐξατομικεύσεως τῆς διδασκαλίας, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ψυχολογικὸν καὶ τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον ἐκάστου ἀτόμου κλπ.

Εἰς τὰς πολυτίμους ἐπιστολάς της ἀναφέρεται ἐπίσης χαρακτηριστικῶς ἡ ἐργασία καὶ ὁ τρόπος ἐκπαιδεύσεως τῶν Ἱεραποστόλων ὑγείας ὡς καὶ ὁ τρόπος ὑγειονολογικῆς διαπαιδαγωγήσεως εἰς πόλεις καὶ χωρία.

Τέλος εἰς τὸ βιβλίον της «Σημειώσεις Νοσηλευτικῆς» ἀναφέρονται πολὺ καθαρὰ θέματα ὑγιεινῆς κατ' οἶκον.

Δικαίως λοιπὸν ἡ Florence Nightingale δύναται νὰ θεωρηθῆ πρωτοπόρος καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ θέματα Δημοσίας Ὑγιεινῆς, τόνον εἰς τὸν στρατιωτικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν βίον.

Ε. ΚΑΚΑΒΙΩΤΟΥ —
ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Διδάσκουσα Ἀδελφῆ ΣΕΑΝ

ΠΗΓΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑΙ:

Ἀποστολάκη: Σημειώσεις Ἱστορίας Νοσηλείας Agnes e pgvey, «the story of the growth of nursing»

nursing»

Cardner: public health nursing

Goodnorw: nursing history

Saymer: a general history of nursing

Sayer: selected writings of Florence Nigthingale

Η FLORENCE NIGHTINGALE ΩΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ὁ ἑορτασμὸς τῶν ἑκατὸν πενήντα χρόνων ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς γεννήσεως τῆς Florence Nightingale, τῆς μεγάλης αὐτῆς γυναικείας μορφῆς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ξαναδοῦμε τὸ ἔργο της μὲ τὴν προοπτικὴν ποὺ δημιουργήσῃ ἢ πάροδος τοῦ χρόνου.

Δυναμικὴ καὶ πολύπλευρος προσωπικότης, προικισμένη μὲ ἐξαιρετὰ ψυχικὰ διανοητικὰ καὶ σωματικὰ χαρίσματα, εὐτύχησε νὰ γεννηθῆ καὶ νὰ ἀναπτυχθῆ σὲ ἓνα περιβάλλον καλλιεργημένο ποὺ τῆς χάρισε μίαν ἀγωγὴν ἀρίστην ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Μὲ τὴν κατόπιν ζωὴν της ἐδικαίωσε τὸν ὅρισμόν ποὺ ἔδωσε διὰ τὴν καλλιέργεια - ἀγωγὴν (Culture) ἓνας μέγας φιλόσοφος καὶ παιδαγωγὸς τῆς ἐποχῆς μας, ὁ A.N. Whitehead: «Καλλιέργεια εἶναι ἡ δραστηριοποίησις τῆς σκέψεως καὶ ἡ δεκτικότης τῆς ψυχῆς εἰς τὸ ὠραῖον καὶ τὸ ἀγαθόν».

Ἐμπνεομένη ἀπὸ μίαν θαυτάτην εὐσέβειαν καὶ κινουμένη ἀπὸ ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη, ἀφιέρωσε ὁλόκληρον τὸν ἑαυτὸν

της εἰς μίαν πολύπλευρον κοινωνικὴν δράσιν διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συνανθρώπων της.

Ἐκπαίδευσις καὶ ὑγεία ἦσαν οἱ δύο τομεῖς εἰς τοὺς ὁποίους κυρίως κατηνάλωσε τὴν πολύτιμον δραστηριότητά της. Ὡς εἶναι φυσικόν, οἱ δύο αὐτοὶ τομεῖς εἶναι στενὰ συνδεδεμένοι μεταξύ των. Διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑγείας τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ της, χρειάστηκε νὰ ἐκπαιδεύσῃ στρατιώτας, βοηθητικὸ προσωπικό, ὑπαλλήλους, ομάδας γυναικῶν τῆς συγχρόνου της κοινωνίας, καὶ κυρίως Ἀδελφὰς Νοσοκόμους. Καί, ἐὰν ἐκπαίδευσις εἶναι ἀλλαγὴ συμπεριφορᾶς, ὅπως λέγει ὁ A. N. Whitehead, τότε ἐπέδρασεν παιδευτικῶς ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐποχῆς της, τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, τῶν ἰατρῶν καὶ ὄλων ἐκείνων οἱ ὅποιοι, ἐνῶ ἠμπόδισαν τὸ ἔργον της εἰς τὴν ἀρχὴν, ἔγιναν ἀργότερα οἱ στενοὶ συνεργάται της.

Ἀλλὰ ὁ καλὸς παιδαγωγὸς εἶναι ἓνας αἰώνιος μαθητῆς καὶ ἡ Florence Nightingale